

Dekanat Oszmiana Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła ufundowany został w połowie XVI w. (wzmianka o nim z 1550 r. mówi o nim jako o czynnym) przez Henryka Dukszę i Dowgirda. Pod koniec XVI w. został przekształcony w zbór kalwiński, jednak w 1646 r. dzięki staraniom kanonika ks. Pawła Klanczkowskiego świątynia ponownie została kościołem (katolicy pobudowali nową świątynię, a zbutwiały budynek kalwińskiego zboru stał jeszcze w 1716 r.). Podczas "najazdu" wojska moskiewskie zniszczyły kościół. Nową świątynię odbudowano w 1692 r. ze środków córki Bogusława Radziwiłła.

Początkowo świątynie były drewniane, a czynny także dzisiaj kościół neogotycki z czerwonej cegły zewnętrznej został pobudowany w latach 1854-1875 ze środków ówczesnego właściciela majątku i dziedzica Nowosiołek hrabiego Adama Gutten-Czapskiego i jego syna, również Adama, dzięki pomocy parafian. Pierwsze nabożeństwo odbyło się 12 grudnia 1875 r. (obok do 1884 r. stała jeszcze czasowa kaplica drewniana, potem została rozebrana ona dla ogrodzenia kościoła). †

Kościół jest trzynawową jednowieżową prostokątną w planie świątynią z "rzymską", również prostokątną apsydą i dwiema zakrystiami przy niej, przykrytą jedynym dwuspadowym dachem. Nad zakrystiami znajdują się modlitewne łóż fundatorów. Ściana fasady głównej uwieńczona jest attyką, wejście główne poznaczone trypoziomową czworokątną wieżą-dzwonnica, której ostatni ośmiościenny poziom jest nieco nieproporcjonalny, co świadczy o niedoskonałym ukończeniu budowli. Wewnątrz nad wejściem znajduje się chór organowy. Pod częścią ołtarzową mieściła się krypta (obecnie jest tu kotłownia). Co dotyczy architektury szczególnie ciekawe jest połączenie dekoracji ceglanych łuków strzelistych (co jest charakterystyczne dla architektury białoruskiej przejściowego okresu od gotyku do renesansu) z ciosowym fundamentem na fasadach kościoła.

Pięć par ośmiościennych potężnych kolumn dzieli wnętrze kościoła Świętych Piotra i Pawła na trzy nawy (w środkowej, po stronie prawej, znajduje się drewniana graniasta ambona). Budynek przykryty jest cylindrycznymi sklepieniami na arkach z kasetonami w centralnej nawie, a w bocznych – krzyżowymi, również na takich arkach. Podłoga wyłożona jest polichromicznymi ceramicznymi płytkami.

Dzisiaj kościół ozdabiają trzy ołtarze. W ołtarzu głównym, wykonanym w stylu baroku, mieści się cudowny obraz Matki Bożej Bolesnej, między wysokimi kolumnami znajdują się figury św. Kazimierza (po stronie lewej) i św. Jana Nepomucena. W ołtarzu bocznym w lewej nawie mieszczą się obrazy św. Antoniego i stygmatów św. Franciszka. W prawym – św. Jana

Chrzcziciela.

Do parafii Żuprańskiej w poł. XIX w. należała miejscowa kaplica. Jednak późniejszych wzmianek o niej brak. Być może stała ona na miejscowym cmentarzu, gdzie został pochowany znany poeta Franciszek Boguszewicz (+1900). "Za polskim czasem" do parafii należała też kaplica w Kucewiczach. Wówczas parafia liczyła ponad 7000 wiernych.

W latach 70-ych XX w., kościół, który nigdy nie zaprzestawał swojej działalności, został zaliczony do pomników architektury. Za kościołem zachował się budynek byłej plebanii, obecnie mieści się tutaj centrum katechetyczne, a ksiądz mieszka w zwykłym wiejskim domu. Od 1981 r. parafię obsługują ojcowie salezjanie.

Kucewicze

Miejscowa drewniana kaplica została wzniesiona w centrum wsi, na skrzyżowaniu obok trasy Oszmiana – Boruny w 1. poł. XIX w. Świątynia zbudowana w konstrukcji zrębowej z trzyścienną częścią ołtarzową była przykryta dwuspadowym gontowym dachem ze spadami nad ołtarzem. Wejście oznaczone jest trzypoziomową kruchtą-dzwonnica.

W latach 1920-1930 kaplica należała do parafii Żuprany (jednak dotychczas nie została ona ujawniona w spisie katolickich świątyń. Natomiast w latach 80-ych XIX w. Czesław Jankowski opisuje kaplicę jako cerkiew. Być może uczyniono z niej cerkiew w 1864 r. lub jeszcze w 1839 r., odbierając ją u wiernych wyznania greckokatolickiego, a w latach 20-ych XX w. ponownie zwrócono katolikom). W latach 80-ych XX w. zamknięta przez kolchozowe władze świątynia została zaliczona do pomników architektury. Jednak to nie uratowało jej przed zniszczeniem po kilku latach. Zostało tylko kilka kamieni od fundamentu oraz dwa, trzy nadmogilne pomniki w głębi placu.

Miejscowi mieszkańcy pamiętają także o przydrożnej kapliczce z kamienia ciosowego z obrazem Matki Bożej, która niegdyś stała we wschodniej części wsi. †
